# Μετάγγιση ρίγους

ΚΡΙΤΙΚΗ

Του Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑ ΝΕΑ,
Δευτέρα 28 Απριλίου 1986

**Η ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ Σκηνή «Τέχνης» στη Θεσσαλονίκη, μας ξάφνιασε – για άλλη μια φορά – ευχάριστα. Μας ξάφνιασε και με το νέο έργο που ανέβασε και με την παράσταση με την οποία το αξιοποίησε (αν αυτή η λέξη έχει πια νόημα). Και πρώτα το έργο. Πρόκειται για τέσσερα «σύγχρονα» Νο του Ιάπωνα συγγραφέα Γιούκιο Μισίμα (1925 - 1970) που ο θίασος παρουσιάζει με τον γενικό τίτλο «Νύχτες χαμένων ερώτων». Τα τέσσερα αυτά Νο είναι η έξοχη απόπειρα του Μισίμα να περάσει τη σύγχρονη ιδιότυπη ιδιοσυγκρασία του μέσα από το φίλτρο της παραδοσιακής γραφής. Ο Μισίμα υπήρξε ένας από τους μεγάλους συγγραφείς της Ιαπωνίας και ταυτόχρονα ένας αμφίσημος και αμφίθυμος έντονα αμφισβητούμενος άνθρωπος. Ομοφυλόφιλος και παντρεμένος με παιδιά, εθνικιστής και εστέτ, θρησκευάμενος και στρατοκράτης (είχε ιδρύσει ιδιωτικό παρακρατικό στρατό κατά τα πρότυπα της παλαιάς αυτοκρατορικής τάξης!) ο Μισίμα αυτοκτόνησε τελετουργικά με χαρακίρι με τη βοήθεια του εραστή του δημόσια στη Στρατιωτική Σχολή, αφού πρώτα μίλησε με πατριωτικούς τόνους στους στρατιώτες! Ας μη σπεύσουμε να βγάλουμε εύκολα συμπεράσματα από τέτοιες συμπεριφορές, γιατί έχω την εντύπωση πως το ήθος αυτού του μακρινού λαού είναι έξω από τα νερά μας. Έλα, όμως, που σήμερα η Ιαπωνία έχει μπει μέσα στη ζωή μας, αφού σκέφτεται (όσο σκέφτεται) δυτικά, παράγει προϊόντα που ικανοποιούν τις ανάγκες μας και έχει εισδύσει στις επιθυμίες μας, πριν κατακυριέψει τις αγορές μας. Αυτό το παράδοξο και ιστορικά (και φιλοσοφικά) αξιοσημείωτο μείγμα ενσαρκώνει και ο Μισίμα. Τα σύγχρονα Νο του είναι ακριβώς το παράδοξο αυτό, η σύζευξη της Ικεμπάνα με τη Χόντα, του Χάι-κάι με τη Σόνυ και των Σαμουράι με τα τρανζίστορ.**

**Τα παραδοσιακά Νο είναι μικρές τραγωδίες όπου καταραμένες, ανεξιλέωτες ψυχές, περιφέρονται στον κόσμο αφηγούμενες την ιστορία τους και λυτρωνόμενες μέσα από την αφήγησή τους στη σκηνή.Το παραδοσιακό Νο, δραματικό είδος αυστη-**

## «ΝΥΧΤΕΣ ΧΑΜΕΝΩΝ ΕΡΩΤΩΝ» ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ «ΤΕΧΝΗΣ»

**ρής μορφής, είχε χορό, μουσική συνοδεία και υποτυπώδη δομή. Η δραματικότητά του έγκειται στην ανάδυση από την απλοϊκή πλοκή του τραγικού αδιεξόδου του αλύτρωτου τρόμου ενός πάλαι ποτέ ευτυχούς ανθρώπου. Το Νο του παλιού καιρού είναι μια δραματική και λυρική ελεγεία πάνω στην έκπτωση του θανάτου, και ένας θρήνος για τη ζωή, τη δόξα και τον έρωτα που έχουν για πάντα χαθεί. Το Νο είναι μια επώδυνη ανάμνηση του πόθου για ζωή.**

**Ο Μισίμα κατορθώνει να αναθιώσει αυτή την πίκρα, αυτή την τεφρή γεύση, αυτή την άηχη κραυγή του τετελεσμένου και τελικά χαμένου χρόνου μέσα σε μια σύγχρονη και συνάμα υπερβατολογική σκηνογραφία.**

**Στα τέσσερα σύγχρονα Νο του, ξεκινώντας από παλιά και γνωστά στους ειδικούς και στο πλατύ κοινό της χώρας του Νο, με τόλμη και βαθιά την αίσθηση του ποιητικού υλικού (βαθιά, γιατί καταδύεται σε βυθούς δραματουργικού ιλίγγου, για να ανακαλύψει τον πυρήνα του) αναδύει έναν κόσμο τραγικά ορφανό και απελπισμένο. Είναι εκπληκτικός ο τρόπος με τον οποίο το αρχαίο ρίγος διαρρέει τύπους οικείους ακόμα και σε μας εδώ. Ένα δημόσιο πάρκο, ένα νοσοκομείο, ένα δικηγορικό γραφείο, ένας οίκος μόδας, ένα ατελιέ ζωγράφου μέσα στη σύγχρονη τσιμεντούπολη θαρρείς και αλλάζουν μπροστά του και γίνονται μεταφυσικές κολάσεις, ανοίκεια τόποι κολασμού. Ο Μισίμα τοιχογραφεί με τις αρχαίες τεχνικές το σύγχρονο ερωτικό μαρτυρολόγιο. Κι αυτές οι αρχαίες τεχνικές του υπαινιγμού, των ποιητικών συμβόλων, της μονοκοντυλιάς, της κάλυψης, της ειρωνείας, των προσωπείων αναδεικνύουν ένα σύγχρονο τοπίο ερημίας που θα γινόταν αβάστακτο χωρίς το κύρος της καρτερίας και της συγκατάβασης που προσφέρουν ακριβώς οι παλιές οικείες τεχνικές.**

**Ο Νίκος Χουρμουζιάδης ανέβασε τα Νο του Μισίμα με βαθιά αλληλεγγύη· πέρα από τη σκηνοθεσία, πέρα από την έξοχη διεύθυνση ηθοποιών, πέρα από το διάχυτο παντού γούστο της παράστασης, περισσεύει αυτή η αλληλεγγύη, η κατανόηση για τη γραφή και για τα ίδια τα δράματα. Θα 'λεγα πως ο Χουρμουζιάδης αγάπησε την περιπάθεια, τη βουβή εγκαρτέρηση, τη χαρμολύπη των προδομένων εραστών και τη ματαιότητα του πόθου.**

**Η παράσταση των Νο του Μισίμα στην Ελλάδα ευτύχησε. Γιατί υπήρχε κίνδυνος σε άγουστα και άπειρα χέρια να βλέπαμε ή ιαπωνική εκδοχή ή μελόδραμα ή όπερα. Ο Χουρμουζιάδης πέρασε μέσα απ' όλα αυτά και σχεδίασε με το λεπτό πινέλο μια ευφρόσυνη αισθητικά θεατρική υδατογραφία. Την παράσταση πρέπει να τη δει η Αθήνα οπωσδήποτε!**

**Έξοχη η μετάφραση της Έφης Σταμούλη και τα σκηνικά, τα κοστούμια και οι μάσκες του Απόστολου Βέττα ό,τι καλύτερο έδωσε έως τώρα ο ταλαντούχος αυτός καλλιτέχνης.**

**Η θασική μελωδία που έγραψε ο Ηρακλής Πασχαλίδης είναι μια από τις πιο ευτυχισμένες στιγμές των τελευταίων χρόνων. Αν ήμαστε αλλού, η μουσική αυτής της παράστασης θα είχε χαλάσει κόσμο.**

**Ποτέ άλλοτε οι ταλαντούχοι ηθοποιοί της «Τέχνης» δεν είχαν τέτοιες επιδόσεις· το δύσκολο πράγμα που ζήτησε ο Χουρμουζιάδης (απόσταση και πάθος και πνευματικότητα και αφαίρεση και οικειότητα) σπάει κόκαλα, αν δεν παιχτεί στην κόψη του ξυραφιού.**

**Τους αναφέρω χωρίς διάκριση αφού όλοι τιμούν τους ρόλους τους: Γ. Κορμανός, Μ. Κυριάκογλου, Α. Μούκανος, Αν. Νάτσιος, Λ. Σαββίδου, Δ. Σκαρλάτου, Θ. Σκαρλάτου, Έφη Σταμούλη, Θ. Τεκνετσίδης.**